

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев2 3141/2020
17.06.2021. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија: Божидара Вујичића, председника већа, Јелице Бојанић Керкез, Гордане Комненић, Споменке Зарић и Бранка Станића, чланова већа, у парници тужилаца АА из ..., чији је пуномоћник Душко Никодијевић, адвокат из ..., ББ из ... и ВВ из ..., чији је заједнички пуномоћник Иван Бајазит, адвокат из ..., против туженог СП „Ласта“ а.д. Београд, Профитне организације за приградски и међународни саобраћај „Ласта“ Смедеревска Паланка, ради накнаде зараде и уплате доприноса, одлучујући о ревизији тужилаца ББ из ... и ВВ из ..., изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4743/17 од 08.07.2020. године, у седници већа одржаној 17.06.2021. године, донео је

РЕШЕЊЕ

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужилаца ББ из ... и ВВ из ... изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж1 4743/17 од 08.07.2020. године, као о изузетно дозвољеној.

УКИДАЈУ СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж1 4743/17 од 08.07.2020. године и пресуда Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П1 491/2015 од 20.07.2016. године у односу на тужбени захтев тужилаца ББ из ... и ВВ из ... и предмет враћа првостепеном суду на поновно суђење.

Образложење

Пресудом Основног суда у Великој Плани, Судска јединица Смедеревска Паланка П1 491/2015 од 20.07.2016. године, ставом првим изреке, одбијен је, као неоснован, тужбени захтев којим је тражено да се обавезе тужени да тужиоцима, на име мање исплаћене зараде, и то тужиоцу АА за период од септембра 2002. године закључно са јануаром 2008. године, а тужиоцима ББ и ВВ за период од септембра 2002. године закључно са августом 2010. године, исплати одређене новчане износе, са законском затезном каматом, све ближе одређени у овом ставу изреке, одбијен, као неоснован, тужбени захтев да се обавезе тужени да на утврђену и мање исплаћену зараду у корист тужилаца уплати доприносе за пензијско, инвалидско и здравствено осигурање и допринос за случај незапослености, који падају на терет туженог као послодавца и тужилаца као радника, надлежном Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање у Београду, Филијала у Смедереву, Републичком заводу за здравствено осигурање у Београду, Филијала у Смедереву и Националној служби за запошљавање у Београду по стопи и висини који ће бити утврђени у моменту уплате, одбијен, као неоснован, тужбени захтев да се обавезе тужени да за тужиоце сачини

обрасце М-4 на име остварене разлике у заради из овог става изреке и то за тужиоца АА за период од 01.09.2002. године закључно са 31.01.2008. године, а за тужиоце ББ и ВВ за период 01.08.2002. године закључно са 31.08.2010. године и достави их Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање у Београду, Филијали у Смедереву. Ставом другим изреке, одлучено је да свака странка сноси своје трошкове поступка.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж1 4743/17 од 08.07.2020. године, ставом првим изреке укинута је првостепена пресуда у делу става првог изреке којим су одбијени захтеви тужилаца да се обавезе тужени да за тужиоце сачини обрасце М4 на име остварене разлике у заради из става првог изреке првостепене пресуде за утужени период и достави их Републичком фонду за пензијско и инвалидско осигурање у Београду, Филијали Смедерево и тужба у овом делу одбачена. Ставом другим изреке, одбијене су, као неосноване, жалбе тужилаца и потврђена првостепена пресуда у преосталом делу става првог изреке и у ставу другом изреке. Ставом трећим изреке, одбијени су, као неосновани, захтеви тужилаца за накнаду трошкова поступка по жалби.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену, тужиоци ББ и ВВ су благовремено изјавили ревизију, због погрешне примене материјалног права, са предлогом да се о ревизији одлучи као о изузетно дозвољеној, применом члана 404. Закона о парничном поступку.

Врховни касациони суд је оценио да су испуњени услови из члана 404. Закона о парничном поступку ("Службени гласник РС", бр. 72/2011...18/2020, у даљем тексту: ЗПП) за одлучивање о ревизији тужилаца као о изузетно дозвољеној, имајући у виду ревизијске наводе и одлуке достављене уз ревизију да је погрешном применом материјалног права одлучено о тужбеном захтеву супротно важећој судској пракси у истој или битно сличној чињенично-правној ситуацији.

Због тога је на основу члана 404. ЗПП одлучено као у ставу првом изреке.

Одлучујући о основаности ревизије, у смислу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужилаца ББ и ВВ делимично основана.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП, на коју ревизијски суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању, тужиоци су били у радном односу код туженог, где су обављали послове Тужиоци су у утуженом периоду примили мању зараду од зараде радника који су обављали исте послове у Профитном центру „Београд“. Наведена разлика настала је због примене члана 27. Колективног уговора туженог од 29.07.2002. године којим је прописано да се цена рада за најједноставнији рад утврђује за сваку профитну организацију према исказаном кварталном пословном резултату (доприносу запосленог по основу успеха у предузећу), а за стручне службе према кварталном пословном резултату профитне организације у Београду и таксативно су одређени износи цене рада за сваку профитну организацију.

Одлуком Уставног суда У 25/2009 од 09.06.2010. године утврђено је да одредба члана 27. Колективног уговора од 29.07.2002. године није у сагласности са Уставом и законом. Тужиоци се након доношења одлуке Уставног суда нису обратили туженом са захтевом (у смислу члана 61. став 1. Закона о Уставном суду) за измену појединачног акта. Закључком Уставног суда Уо 206/2013 од 10.02.2016. године одбачена је иницијатива за покретање поступка за оцену уставности и законитости одредбе члана 1. и 4. Колективног уговора о изменама и допунама Колективног уговора саобраћајног предузећа „Ласта“ а.д. Београд од 22.12.2006. године, јер је поднета неблаговремено. Наведени Колективни уговор од 22.12.2006. године је престао да важи као интегрални део претходног Колективног уговора почев од примене Колективног уговора од 21.09.2010. године. Колективним уговором из 2010. године на другачији начин су уређена питања везана за утврђивање цене за најједноставнији рад за сваку профитну односно пословну организацију, чиме су престале да се примењују оспорене одредбе Колективног уговора од 22.12.2006. године.

Из налаза и мишљења судског вештака економско финансијске струке утврђена је вредност коефицијената за тужиоце и за запослене у профитној организацији у Београду као и разлика између зараде обрачунате према ценама рада у профитној организацији у Београду и цене рада коју су имали тужиоци обављајући послове у профитној организацији у Смедеревској Паланци у периоду од 01.08.2002. године до 31.01.2004. године. Тужени је током поступка доставио за тужиоце ББ и ВВ обрачун зараде по цени рада која је утврђена у ПО „Ласта-Авала“ у Београду односно разлику у заради за период од децембра 2005. године до децембра 2010. године.

Полазећи од утврђеног чињеничног стања, нижестепени судови су одбили тужбени захтев тужилаца ББ и ВВ да се обавезе тужени да им исплати разлику зараде у утуженом периоду, закључивши да тужени приликом обрачуна зарада није повредио одредбу члана 104. Закона о раду, те да нема повреде ове одредбе у ситуацији када се утврди да цена рада за одређену профитну организацију зависи од њеног доприноса пословном успеху предузећа, односно доприноса запослених пословном успеху предузећа, као и то да су тужиоцима све исплате у спорном периоду вршене у складу са важећом нормом Колективног уговора, будући да у време исплате нису биле оглашене неуставним и незаконитим, те је тужиоцима исплаћена зарада у складу са важећим нормама општег акта и закљученог уговора о раду, па како одлука Уставног суда делује ретроактивно, али под условом да је запослени тражио измену акта, а да тужиоци у току поступка нису приложили, ни предложили доказе на ове околности, то су нижестепени судови закључили да тужиоци неосновано потражују разлику плате по наведеном основу.

По оцени Врховног касационог суда, основано тужиоци у ревизији указују на погрешну примену материјалног права.

Наиме, одредбом члана 104. Закона о раду, прописано је да запослени има право на одговарајућу зараду, која се утврђује у складу са законом, општим актом и уговором о раду (став 1); да се запосленима гарантује једнака зарада за исти рад или рад исте вредности који остварују код послодавца (став 2); у случају да одлука послодавца или споразум са запосленим нису у складу са ставом 2. овог члана- ништави су (став 4); у случају повреде права на једнаку зараду, запослени има право на накнаду штете (став

5). Ставом 3. истог члана, одређено је да се под радом исте вредности подразумева рад за који се захтева исти степен стручне спреме, иста радна способност, одговорност и физички и интелектуални рад.

Сагласно наведеном, цитирана законска одредба подразумева да исти рад или рад исте врсте представља, између осталог, и послове истог радног места, за које је послодавац предвидео одговарајући степен стручне спреме и радну способност, а запослени на том радном месту обављају исти физички или интелектуални рад и имају исти степен одговорности за свој рад. То даље значи и да је свим запосленима на истом радном месту, који код истог послодавца обављају исти посао, загарантована једнака зарада, што подразумева једнаку основну зараду, па послодавац ни општим актом, ни појединачном одлуком или уговором са запосленим, зараду запосленог не може регулисати на другачији начин. У супротном, таква одлука или одредба уговора су ништаве, што запосленом даје право да потражује накнаду штете у висини мање исплаћене зараде (члан 104. став 4. и 5. Закона о раду).

Врховни касациони суд налази да су нижестепени судови погрешном применом материјалног права нашли да нема повреде одредбе члана 104. Закона о раду у ситуацији када се утврди да цена рада за одређену профитну организацију зависи од њеног доприноса пословном успеху предузећа, односно доприноса запослених пословном успеху предузећа, односно да од доприноса пословном успеху послодавца, сваке профитне организације зависи и цена рада, те да је та категорија варијабилна и зависи од остварених резултата рада, те да тужени, као послодавац, примењујући наведену норму и поступајући у складу са истом не вреднује различито исти рад. Наиме, ни различити финансијски резултати или обим пословања профитних организација туженог, не представља основ који туженог овлашћује на поступање супротно члану 104. Закона о раду, већ се запосленима у профитним организацијама туженог са бољим резултатима рада, може признати право на друге видове накнаде на основну зараду - у виду накнаде за прековремени рад или за посебно остварене резултате рада, стимулације, бонусе или друге видове накнаде (члан 105. став 1. Закона о раду).

У конкретном случају одредба члана 27. Колективног уговора од 29.07.2002. године, на основу које је тужиоцима била обрачунавана плата и којом је прописано да се цена рада за најједноставнији рад различито одређује за сваку профитну организацију појединачно и таксативно одређени износи цене рада за сваку профитну организацију, није у сагласности са Уставом и законом, што је утврђено одлуком Уставног суда У 25/2009 од 09.06.2010. године. По оцени Врховног касационог суда, тужиоци су правилно користили судску заштиту подношењем тужбе редовном суду, а да претходно нису користили правно средство прописано чланом 61. став 1. Закона о Уставном суду. Наиме, да би се користио овај прописани правни пут неопходно је постојање коначног или правноснажног појединачног аката, а у конкретном случају појединачни акт о непризнавању права на тражено увећање цене рада за најједноставнији рад није донет. Осим Колективног уговора о изменама и допунама Колективног уговора саобраћајног предузећа "Ласта" а.д. Београд од 22.12.2006. године који је на сличан начин уређивао начин обрачуна цене рада за најједноставнији рад (у односу на који је Закључком Уставног суда Уо 206/2013 од 10.02.2016. године одбачена као неблагоприятна иницијатива за покретање поступка за оцену уставности

и законитости одредбе члана 1. и 4.), а који је престао да важи као интегрални део претходног Колективног уговора почев од примене Колективног уговора од 21.09.2010. године и чиме су престале да се примењују оспорене одредбе Колективног уговора од 22.12.2006. године, ни Уставни суд није доносио одлуку о начину отклањања последица наведене неуставне одредбе Колективног уговора, већ је по наводу ревидената Закључком У-14/2011 од 02.04.2012. године Уставни суд одбацио захтев за отклањање штетних последица насталих услед примене неуставног општег акта (уз образложење да се штетне последице примене општих аката за коју је Одлуком Уставног суда утврђено да нису у сагласности са Уставом и законом могу отклонити и у поступку пред надлежним судом у смислу одредбе члана 195. став 1. Закона о раду). Такође, ни тужени као послодавац није обезбедио извршење наведене одлуке Уставног суда за период неуставног и незаконитог обрачуна цене за најједноставнији рад у погледу обрачуна плате тужиоцима.

Имајући у виду наведено, по оцени Врховног касационог суда, тужиоцима је причињена штета, те је тужени дужан да им накнади штету која је настала исплатом зарада по одредби члана 27. Колективног уговора која је оглашена неуставном и незаконитом, и на основу које је тужиоцима утврђена цена рада за најједноставнији рад мања од цене рада за најједноставнији рад у другој организационој целини – профитној организацији.

Због погрешне примене материјалног права нижестепени судови нису утврђивали чињенице да ли је спорни Колективни уговор о изменама и допунама Колективног уговора саобраћајног предузећа „Ласта“ а.д. Београд од 22.12.2006. године објављен на огласној табли туженог и да ли је ступио на снагу у смислу одредбе члана 196. Устава Републике Србије, па су нижестепене пресуде укинуте на основу члана 416. став 2. ЗПП и предмет враћен првостепеном суду на поновно суђење, ради утврђивања тих чињеница, због чега је одлучено као у ставу другом изреке.

У поновном поступку првостепени суд ће, имајући у виду примедбе из овог решења, разјаснити спорне чињенице и правилном применом материјалног права донети нову и закониту одлуку о тужбеном захтеву.

**Председник већа-судија
Божидар Вујичић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић